

ICOMOSin SUOMEN OSASTO r.y.
ICOMOS Finska nationalkommittén r.f.
The ICOMOS Finnish National Committee

25.3.2024

YHDISTYKSEN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2023

1. JÄSENISTÖ

Vuoden 2023 lopussa ICOMOS:in Suomen osasto ry:ssä (jäljempänä osasto) oli 158 henkilöjäsentä, kolme yhteisöjäsentä ja kaksi opiskelijajäsentä.

2. HALLITUS

Osaston puheenjohtajana toimi arkkitehti Marianne Lehtimäki ja varapuheenjohtajana TkT Juhana Heikonen. Hallituksen muut jäsenet olivat TkT Laura Berger, TkT Netta Böök, TkT Harri Hautajärvi, arkkitehti Marko Huttunen, arkkitehti Kirsti Kovanen, FM Uula Neitola ja dos. FT Riitta Niskanen. Sihteerinä toimivat FM Marina Johansson 31.3.2023 asti, taidehistorian opiskelija Vanessa Uhlbeck 1.4. 2023 - 30.9.2023 ja 1.10.2024 lähtien taidehistorian ja arkkitehtuurin opiskelija Noelia Bejarano. Sihteeri hoiti lisäksi jäsenihteerin ja taloudenhoitajan tehtävät.

3. SÄÄNTÖMÄÄRÄISET KOKOUKSET

Osasto piti sääntömääräisen vuosikokouksensa 27.3. 2023 Munkkivuoren kirkossa. Vuosikokouksen puheenjohtajana toimi FM Sallamaria Tikkanen. Vuosikokouksessa hyväksyttiin sääntömääräiset asiat ja myönnettiin vastuuvapaudet toimihenkilöille ja hallitukselle.

Hallitus kokoontui 14 kertaa, joista kaksi oli sähköpostikokouksia. Hallituksen kokoukset pidettiin hybridikokouksina.

4. TALOUS

Henkilöjäsenen vuosimaksu oli 55 €, opiskelijajäsenen 27,50 €, kannattajajäsenen 110 € ja yhteisöjäsenen 250 €. Opiskelijajäsenillä on 50 %:n alennus jäsenmaksusta.

Tuotot jäsenmaksuista olivat yhteensä 9 522,50 €, joista osasto suoritti kansainväliselle ICOMOSille jäsenmaksuja yhteensä 8 020 €. Opetus- ja kulttuuriministeriön yleistä toiminta-avustusta saatiin 16 000 €. Julkaisujen myyntitulot olivat 544,82 €.

Osaston tilitoimisto on Estante Oy. Toiminnantarkastajana toimi FM Timo Hattinen. Varatoiminnantarkastajaksi oli valittu arkkitehti Jonas Malmberg.

ICOMOS sihteeristön aloitteesta osasto myönsi 480 € avustamaan Ukrainan ICOMOS:in kansallisen komitean maksua kansainvälisen ICOMOS jäsenmaksujen osalta. Kansallisilta osastoilta kerätty summa kattoi siten ko. maksun kokonaan.

5. KOTIMAINEN JA KANSAINVÄLINEN TOIMINTA SEKÄ KV. TIETEELLISET KOMITEAT

Osaston Kulttuuriperintöhälytys (*Heritage alert*) Valtioneuvoston linnan (VNL) piharakennuksen (entinen painotalo) purku- ja uudisrakennussuunnitelmasta valmistui tammikuussa. Hälytysaineiston valmisteluun oli osallistunut hallituksen nimeämän työryhmän Böök, Heikonen, Kovanen (pj.) ja Niskanen lisäksi mm. FK Margaretha Ehrström ja arkkitehti Erkki Mäkiö.

VNL:n muutoshankkeen ajajina ovat Valtioneuvoston kanslia ja Senaatti. Heidän suunnitelmiansa pohjalta Museoviraston valmisteli rakennusperintölain mukaisen suojeluesityksen VNL:n korttelista korvaamaan aiempi kokonaisvaltainen asetussuojelu. Suojeluesityksessä piharakennus rajattiin pois purettavaksi ja sallittiin sen tilalle mittava uudisrakennus. Uudenmaan ELY-keskus hyväksyi esityksen kesäkuussa 2022.

Englanninkielisen kulttuuriperintöhälytys-aineiston viimeistelyyn ja sen ranskan käännökseen osallistuivat ICOMOSin presidentti Teresa Patricio ja sihteeristöä sekä Lehtimäki ja Kovanen. Maaliskuussa 2023 ICOMOS julkaisi sivuillaan kulttuuriperintöhälytyksen *Heritage Alert Helsinki Government Palace and Quarter*, <https://www.icomos.org/en/get-involved/inform-us/heritage-alert/current-alerts/122498-heritage-alert-helsinki-govt-palace-and-quarters>.

Tiedostussuunnitelman laatimisesta vastasivat Böök ja Hautajärvi, ja Neitola valmisteli sihteerin Vanessa Uhlbäckin kanssa lehdistötiedotteen. Englanninkielistä hälytystä täydennettiin Hautajärven laatimalla suunnitellun lisärakennuksen analyysillä toukokuussa 2023.

Helsingin kaupunki mahdollisti osaltaan VNL:n korttelin suojelun pilkkomisen työstämällä asemakaavamuutosesityksen, jossa sallittiin piharakennuksen purkaminen uudisrakennuksen tieltä. Osasto jätti tästä Lehtimäen johdolla valmistellun kaavamuistutuksen toukokuussa 2023. Kaavaesityksen poliittisen käsittelyn aikana tiedotettiin päättäjiä ja tiedotusvälineitä osaston ko. asiaa koskevista kannanotoista.

Kulttuuriperintöhälytys -aineiston työstämisessä mukana olleita asiantuntijoita tutustui Valtioneuvoston linnan piha-alueeseen 20.9.2023. – Ryhmää ei päästetty painotalon sisätiloihin, ja valokuvien ottaminen painotalon julkisivuista kiellettiin.

Maire Mattisen ehdotuksesta hallitus valmisteli esityksen VNL:n piharakennuksen suojelemisesta rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain perusteella. Valmistelutyöryhmään kuuluivat Lehtimäki, Niskanen ja Hautajärvi, ja sitä täydennettiin keskeisillä asiantuntijoilla, mm. Mattinen ja Mäkiö, sekä juridisella osaamisella. Valmistelun aikana otettiin yhteyttä Kruununhaan asukasyhdistykseen sekä muihin relevantteihin kulttuuriperintöalan asiantuntijayhdistyksiin. Osasto jätti Uudenmaan ELYyn Valtioneuvoston linnan rakennussuojeluesityksen 5.11. Helsinki-Seura ry, Kruununhaan asukasyhdistys ry, Suomen kulttuuriperinnön tuki ry sekä Rakennustaiteen Seura ry allekirjoittivat suojeluesityksen yhdessä osaston kanssa.

ICOMOSin 21. yleiskokouksen neuvoo-antavan komitean istuntojen ohjeistusten ja VNL prosessin viranomaiskannanottojen myötä kävi ilmi osaston sääntöjen päivitystarve noudattamaan ICOMOSin vaatimusta toiminnan inklusiivisuudesta sekä selkiyttämään yhdistyksen tarkoitusta ja kotipaikkaa. Osasto aloitti sääntöuudistuksen valmistelun loppusyksystä Hautajärven ja Lehtimäen vetämänä. – Sääntöluonnos on viimeistelty juristien ohjeiden mukaan ja hyväksytty 21.2. pidetyssä hallituksen kokouksessa esitettäväksi vuosikokoukselle.

Osaston maailmanperintötyöryhmä kokoontui kaksi kertaa. Puheenjohtajana on toiminut Ehrström ja jäsenenä IUCN:n edustaja FK Sanna-Kaisa Juvonen, maailmanperintökohteiden edustaja FT Miia Perkkiö, FT Tanja Vahtikari Tampereen yliopistosta sekä Kovanen ja Mattinen.

ICOMOS maailmanperintöyksikkö (*World Heritage Evaluation Unit*) kysyi osastolta ehdotusta asiantuntijoista tekemään kirjallinen arvio Venäjän maailmanperintöesityksestä ”*Testament of Kenozero Lake*”. Maailmanperintöyksikkö valitsi Huttusen laatimaan ko. arvioinnin.

Seija Linnanmäki on toiminut ICOMOSin Suomen osaston edustajana kansallisen SR 216 kulttuuriperinnön vaaliminen -ryhmässä. Suomen Standardit SFS:n ryhmä toimii eurooppalaisessa standardisointikomiteassa CEN/TC 346 Conservation of Cultural Heritage.

Osaston järjestämiä tapahtumia / osaston edustus järjestetyissä tapahtumissa

- Kenen ehdoilla kaupunkia tehdään? paneelikeskustelu 14.1. Tieteen päivillä vetäjänä Heikonen ja keskustelemassa Hautajärvi, Timo Tuomi ja Mikko Lindqvist. Tilaisuuden striimaus löytyy youtubesta.
- Arkkitehtuuri ja sota -seminaari 2.2. yhteistyössä Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston kanssa. Osaston puolesta tilaisuuden vetäjänä ja valmistelijana Böök. Tieteiden talon 60 hengen salin istumapaikat täyttyivät ja seminaaria kuulemaan tullutta yleisöä asettui istumaan myös käytävään.
- Opastettu tutustuminen Myllypuron rakennusperintöön ja kaupunkisuunnitteluun yhdessä Docomomon (Petteri Kummala) ja Rakennustaiteen seuran kanssa 18.3. Osaston puolesta oppaana ja järjestäjänä Heikonen.
- 27.3. pidetyn vuosikokouksen jälkeen järjestettiin keskustelutilaisuus kirkkotilojen ajankohtaisesta tilanteesta muuttuvan käytön tuomien muutospaineiden keskellä. Puhujina olivat kirkkoherra Päivi Vähäkangas Munkkiniemen seurakunnasta, yliarkkitehti Edla Mäkelä Kirkkohallituksesta, erikoisasiantuntija Elisa Heikkilä Museovirastosta, FT, arkkitehti Ulla Rahola sekä TkK Akileia Krohn. Tilaisuuden valmistelijoina olivat Lehtimäki ja Huttunen.
- Maailmanperintötyöryhmä järjesti yhdessä Suomen Maailmanperintökohteet ry:n kanssa työpajan ”Paikan aineettomat ulottuvuudet Suomen maailmanperintökohteissa - kohteiden aineettoman perinnön tunnistamisesta” Suomenlinnassa 11.5. Osallistujia oli noin 20.
- Vartiosaaren asukas yhdistyksen järjestämä ”Huolenpito Vartiosaaren rakennuksista”-seminaari pidettiin Vartiosaaressa 26.5., jossa Huttunen piti esitelmän osaston edustajana.
- Kulttuuriympäristön tietovarannon määrittelytyön etäpaja 16.5 liittyi ympäristöministeriön rakennetun ympäristön tiedonhallinnan Ryhti-järjestelmän kehittämistiekartan työstämiseen osaksi ympäristötietovarannon kokonaisuutta. Teema liittyy osaston tavoitteeseen kulttuuriympäristötiedon laadun ja tavoitettavuuden parantamisen edistämistä. Lehtimäki ja Niskanen osallistuivat verkossa järjestettyyn tilaisuuteen.
- seminaari ”Murto- ja suojelu – Tiivistäminen ja tehostaminen uhkaavat kulttuuriympäristöä” yhdessä Rakennusperintö-Safan kanssa 17.10. Tieteiden talon suuressa salissa. Osaston puolesta tilaisuuden valmistelijoina olivat Hautajärvi ja Lehtimäki. Puhujina olivat professori emeritus Vilhelm Helander, TKT Harri Hautajärvi, arkkitehti Maire Mattinen, arkkitehti Mona Schalin, Rakennusperintö-SAFAn puheenjohtaja, arkkitehti Mervi Tammi sekä SAFAn korjausrakentamisen ja rakennusperinnön toimikunnan puheenjohtaja, arkkitehti Henri Raitio, joka myös moderoi tilaisuuden. Tilaisuuden 135 paikkainen sali oli lähes täynnä yleisöä, joka osallistui aktiivisesti tilaisuuden keskusteluun.

- osaston pikkujoulut 4.12. arkkitehtitoimisto Livadyn tiloissa. Ennen vapaamuotoista illanviettoa kuultiin rakennussuojeluesityksen laatimisessa avustaneiden asiantuntijoiden puheenvuorot ja keskusteltiin rakennussuojelun tilanteesta. Tilaisuudessa kerrottiin myös Look of Leisure -kirjan jatkotoimista. Tilaisuuteen osallistui noin 50 jäsentä.

Vuonna 2023 osaston sihteerin paikka oli haussa kahteen otteeseen. Vuoden alun haussa saatiin yksi hakemus, joka hyväksyttiin. Vanessa Uhlbäck luopui tehtävästä jatko-opintojen takia alkusyksystä, jolloin avautunutta sihteerin paikkaa haki yhdeksän henkilöä. Monien pätevien hakijoiden joukosta valittiin sihteeriksi haastattelujen kautta Noelia Berajano Hän aloitti toimessa 1.10.2023.

Kulttuuriympäristöalan yhdistysten yhteisen verkkolehden suunnittelu sai Koneen säätiön rahoituksen. Berger osallistuu hankkeeseen osaston edustajana. Lehden nimeksi on päätetty Aukio, ja alaotsikoksi on luonnosteltu "Rakennetun ympäristön verkkolehti".

Berger osallistui osaston edustajana ICOMOS:in eurooppalaisen yliopistoverkoston (*ICOMOS University Forum Europe*) etäkokoukseen, jossa koollekutsujana on ICOMOSin varapuheenjohtaja Riin Alatalu. Kokouksessa keskusteltiin siitä, mikä on sellaista akateemista sisältöä ja toimintaa, mikä liittyy suoraan ICOMOSiin ja tukee sen toimintaa.

Erovuoroisten kansainvälisten tieteellisten komiteoiden kansallisten (äänestävien) edustajien paikat oli avattu hakuun syksyllä 2022. Vuoden 2023 alussa valittiin edustajat seuraavasti:

- ISWater-komiteaan Sallamaria Tikkanen Museovirastosta
- ISC SBH -komiteaan (jaettu kulttuuriperintö) Risto Pitkänen, joka on toiminut komiteassa aiemmin kirjeenvaihtajajäsenenä
- SDG Karoliina Karolina Kikuchi, rakennustutkija Pohjois-Pohjanmaan museo - ja tiedekeskuksessa Luupissa
- ICORPiin Minna Perähuhta Ympäristöministeriöstä.

Osastolla oli täten nimettynä kansalliset edustajat 21:een ICOMOS:in kansainväliseen tieteelliseen komiteaan / työryhmään vuonna 2023.

Kesäkuun ICOMOS:in Eurooppa kokous, jossa puheenjohtaja Lehtimäki edusti osastoa, alkoi Tallinnassa Viron kulttuuriministeriössä. Kokoukseen osallistui myös Viron kulttuuriministeri ja ministeriöiden edustajia. Asialistalla oli mm. Ukraina ja kulttuuriperintöhälytykset. Kokous jatkui *20th century heritage*-seminaarilla, joka pidettiin Tarton yliopistossa. Varsinaisen kokouksen toinen osa jatkui seuraavana päivänä Kobelassa.

ICOMOSin 21. yleiskokous ja tieteellinen symposium pidettiin Sydneyssä 30.8.–10.9. Yleiskokouksen ensimmäinen osa pidettiin verkkokokouksena, johon osastolle oli nimetty 20 valtakirjaa. Puheenjohtaja Lehtimäki osallistui neuvoa-antavaan kokoukseen osaston virallisena edustajana ja yleiskokoukseen äänestävänä jäsenenä sekä ICOMOS sihteeristöä avustavana raportoijana. Kovanen osallistui yleiskokoukseen äänestyksiä valvoneen *Candidatures* -komitean jäsenenä ja raportoijana sekä osaston äänestävänä jäsenenä. Yleiskokouksen äänestyksiin osasto osallistui 20 äänellä.

Eurooppa-kokouksessa ja ICOMOSin 21. yleiskokouksessa muistettiin arkkitehti Maija Kairamoa,

joka oli nimetty ICOMOSin kunniajäseneksi vuonna 1999. ICOMOS ja osasto saivat lukuisia surunvalitteluja ympäri maailmaa professori Jukka Jokilehdon poismenon takia.

7. Julkaisut ja jäsenlehti

Osasto ylläpitää www.icomos.fi -sivuja. Sivuilla esitellään ajankohtaisia tapahtumia. Kotisivuja ylläpitää sihteeri.

Vuoden 2023 osaston jäsenlehden teemana oli Valtioneuvoston linnan kulttuuriperintöhälytys. Lehden toimittajina olivat Lehtimäki ja Niskanen ja kuvatoimituksesta vastasi Hautajärvi.

Yhdyskuntasuunnittelu-lehdessä, Suomen kuvalehdessä sekä Ny tiden-lehdessä julkaistiin Kenen kaupunki? kirjasta arviot vuodenvaihteessa 2022–23.

Vaikuttaa, että Suomen ICOMOSIN esille nostamana Valtioneuvoston linnan painotalon purku- ja uudisrakennushanke nousi vuoden 2023 suurimmaksi rakennussuojelukiistaksi Suomessa. Osaston kaavamuistutukseen liittyen Helsingin sanomat (HS) julkaisi artikkelin ”Kulttuuriperintöjärjestö: Valtioneuvoston linnaan suunniteltu uudisrakennus tuhoaisi Helsingin historiallisen keskustan ilmeen” 13.6. Tapausta käsiteltiin myös HS:n ja Hufvudstadsbladetin pääkirjoituksissa ja mielipidekirjoituksissa, mm. Susanna Ginmanin *”Rivningsplanerna vid statsrådsborgen väcker många frågor”* 22.10. Kamppi-Eira (15.6.) ja Töölöläinen (18.6.) ilmaisjakelulehdet julkaisivat koko sivun artikkelin ”Kulttuuriperintöhälytys”. YLE:n tv-uutisissa ja verkkouutisissa käsiteltiin VNL:n muutossuunnitelmaa 19.10 esitellen myös osaston toimintaa hankkeessa. Asiaa käsiteltiin myös Arkkitehti-uutisissa 3/2023 ”Valtioneuvoston linnan purku- ja laajennushankkeesta kansainvälinen kulttuuriperintöhälytys” ja SAFAn verkkosivuilla.

8. Muut lausunnot, viranomaisyhteistyö ja kannanotot

Osasto jätti lausunnot Helsingin kaupungille Satamatunnelin ja Ruoholahden tornitalojen asemakaavamuutoksista yhdessä Puutarhataiteen seuran kanssa keväällä 2023. Valmistelijana toimi Lehtimäki.

Osasto teki lausunnon Aineettoman kulttuuriperinnön toimenpideohjelmasta vuosille 2023–2028 opetus- ja kulttuuriministeriölle. Lausunnon valmistelijana toimi Maire Mattinen.

9. Matka-apurahat

Osaston matka-avustusperiaatteiden mukaisesti myönnettiin matka-avustukset:

- Yliopistolehtori, FT Tanja Vahtikarille matka-avustusta Suomenlinnan maailmanperintötyöryhmän työpajaan osallistumisen matkakulut 52 €.
- Arkkitehti Marianne Lehtimäelle osaston virallisena edustajana matka- ja majoituskustannukset 452 € Eurooppa-ryhmän kokoukseen 20–22.6.
- Arkkitehti Marianne Lehtimäelle 3 640,51 € ICOMOS:in osaston virallisena edustajana yleiskokoukseen osallistumiseen. Matkaennakkona oli myönnetty hänen rekisteröintimaksunsa 551,61 €.

- Arkkitehti Kirsti Kovalle ICOMOS:in yleiskokoukseen osallistumiseksi 2 500 €. Aiemmin oli myönnetty matkaennakkona hänen rekisteröintimaksunsa 652,62 €.

Helsingissä 1.3.2024

Marianne Lehtimäki
puheenjohtaja

Juhana Heikonen
varapuheenjohtaja

Laura Berger
hallituksen jäsen

Netta Böök
hallituksen jäsen

Harri Hautajärvi
hallituksen jäsen

Marko Huttunen
hallituksen jäsen

Kirsti Kovanen
hallituksen jäsen

Uula Neitola
hallituksen jäsen

Riitta Niskanen
hallituksen jäsen